

Byla C-131/24

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2024 m. vasario 16 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Bundesverwaltungsgericht (Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. vasario 15 d.

Pareiškėjai:

Umweltorganisation VIRUS – Verein Projektwerkstatt für Umwelt und Soziales

Bürgerinitiative „Nein zur Spange Wörth“

A. H. ir kt.

Umweltorganisation Verein Lebenswertes Traisental

Umweltorganisation FG LANIUS – Forschungsgemeinschaft für regionale Faunistik und angewandten Naturschutz

Atsakovė:

Amt der Niederösterreichischen Landesregierung, Abteilung Landesstraßenplanung – ST3

Pagrindinės bylos dalykas

Direktyvos 2009/147/EB 5 straipsnio išaiškinimas – Priemonių, kuriomis siekiama laiku išvengti tyčinio tam tikrų miško paukščių rūšių trikdymo įgyvendinant kelio tiesimo projektą, veiksmingumas

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Pagal SESV 267 straipsnį pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Direktyvos 2009/147/EB (Paukščių apsaugos direktyva) 5 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jo d punkte nurodyto tyčinio trikdymo nėra, kai, nors gali būti trikdomi pavieniai tam tikrų rūšių paukščiai, laiku ir tinkamai įgyvendinamomis priemonėmis išvengiama bet kokio poveikio direktyvos 2 straipsnyje nustatytiems tikslams?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar turi būti atmetama bet kokia mokslinė abejonė priemonių veiksmingumu, nes tam pakanka gerai pagrįsto dalykinio vertinimo, kurį atliko teismo pasitelktas ekspertas, o gal, priešingai, reikalingi objektyvūs moksliniai dokumentai, pagrindžiantys sėkmingą praktinę patirtį įgyvendinant tas priemones?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Direktyvos 2009/147/EB 2 ir 5 straipsniai

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Niederösterreichisches Naturschutzgesetz 2000 (2000 m. Žemutinės Austrijos gamtos apsaugos įstatymas)

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2014 m. gruodžio 23 d. raštu Žemutinės Austrijos žemė, atstovaujama *Amt der Niederösterreichischen Landesregierung* (Žemutinės Austrijos žemės vyriausybės tarnyba) skyriaus, pateikė prašymą suteikti leidimą projektui „Landesstraße L 5181, Spange Wörth“ („Žemės kelias L 5181, jungiamasis kelias į Vertą“) pagal *Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000* ((UVP-G 2000) – 2020 m. Poveikio aplinkai vertinimo įstatymas) 5 straipsnį.
- 2 Atlikus poveikio aplinkai vertinimą, atsakovė 2019 m. lapkričio 12 d. priėmė sprendimą, kuriuo davė leidimą statyti ir eksploatuoti projekte numatytą objektą (skundžiamas sprendimas).
- 3 Dėl šio sprendimo buvo laiku paduoti skundai, kuriuose visų pirma keliami klausimai dėl rūšių apsaugos pagal direktyvas 2009/147/EB ir 92/43/EEB. Tuo remdamasis teismas, be kita ko, turi išnagrinėti, ar skunduose nurodytas neigiamas projekto poveikis paukščiams iš tikrųjų tikėtinas ir kiek jis būtų reikšmingas suteikiant leidimą projektui.

- 4 Zonoje, kurioje tikėtinas projekto poveikis dėl žemės naudojimo ir triukšmo, gali būti ant žemės perinčių paukščių, kaip antai dirvinių veveršių, kurapkų ir putpelių, perėjimo vietų. Poveikis dėl triukšmo tikėtinas ir plačiai paplitusiems miško paukščiams. Paveiktos gali būti 35 rūšys, įskaitant juoduosius strazdus, gegutes ir vidutiniuosius marguosius genus.
- 5 Remiantis gamtos apsaugos specialisto, kurį pasitelkė teismas, ekspertize, tikėtina, kad projekte numatytas statybos laiko apribojimas tam tikrais mėnesiais ir buveines pagerinančios priemonės plotuose už poveikio zonos bus veiksmingos paukščių rūšims, kurios gali būti paveiktos; šios priemonės galėtų būti nustatytos kaip sąlygos.
- 6 Byloje visų pirma nesutariama dėl to, ar priemonės, kurias siūlo prašymą duoti leidimą projektui pateikusi institucija ir kuriomis siekiama pagerinti miško būklę ir apsaugoti senus medžius ne mažesniu kaip 300 m atstumu nuo kelio iš viso 6,6 ha plote, bus veiksmingos vidutiniams margiesiems geniams ir kitoms miško paukščių rūšims.
- 7 Remiantis abiejų specialistų, kuriuos pasitelkė teismas, ekspertizėmis, įgyvendinus šias siūlomas priemones tokio trikdymo poveikio atitinkamoms rūšims, kuris galėtų turėti reikšmės Paukščių apsaugos direktyvos tikslams, nebus. Siūlomomis priemonėmis neįmanoma sumažinti trikdymo poveikio pavieniams paukščiams konkrečiai tame miške, kuris bus paveiktas projekto, bet jomis bus apsaugota perinčių paukščių rūšių buveinė ir užtikrintos jų populiacijos išsaugojimo sąlygos.
- 8 Pareiškėjai nesutinka su šia teismo pasitelktų specialistų nuomone.
- 9 Byla buvo nagrinėjama keliuose prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo posėdžiuose.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

Prašymą duoti leidimą projektui pateikusių institucijų argumentai

- 10 Įgyvendinant projektą nebus tiesiogiai naudojami plotai, kuriuose paplitę vidutiniai margieji geniai, taigi jų buveinė neišnyks. Dėl planuojamos trasos artumo šių paukščių paplitimo vietoms galimas laikinas trikdymo poveikis pagrindinei buveinei miško zonoje, dėl to buveinės tinkamumas jose sumažės.
- 11 Planuojama priemonė palikti senus medžius bus veiksminga iškart – atitinkamų medžių nebebus galima iškirsti. Taigi jie visam laikui liks vidutiniams margiesiems geniams tiek kaip esama arba galima veisimosi (perėjimo) vieta, tiek kaip lesalo ieškojimo vieta. Taip ilguoju laikotarpiu bus užtikrinti jų veisimosi (perėjimo) ir maitinimosi išteklių. Atsisakymas iškirsti senus medžius (dažnai kartu teikiamos laikinos dirbtinės priemonės, padedančios įsirengti lizdą) visų pirma reiškia gyvenimo ir perėjimo vietų suteikimą paukščiams trumpuoju

laikotarpiu. Atsisakymo iškirsti senus medžius priemonė yra veiksminga trumpuoju laikotarpiu, taigi gali būti taikoma kaip „NEF (nuolatinės ekologinės funkcijos) priemonė“ tik tuomet, kai medynai arba pavieniai medžiai per ateinančius 3–5 metus dėl savo brandos lygio galėtų būti naudojami miškininkystės reikmėms, bet dėl „NEF priemonės“ to nedaroma. Iškirsti senus medžius plotuose, kuriuose numatyta įgyvendinti priemonę, iš esmės galima, nes jie yra pasiekę savo gyvavimo ciklo ribą (80–120 metų).

- 12 Senuose medžiuose, visų pirma negyvoje medienoje ir nudžiūvusiose šakose, vidutiniai margieji geniai gali išsikalti dreves. Reikalavimai dėl priemonės įgyvendinimo vietos (pakankamas atstumas iki galimų trikdymo ir pavojaus šaltinių, priemonių įgyvendinimo vieta netoli esamų vidutiniųjų margųjų genių paplitimo vietų, priemonių įgyvendinimo vieta plotuose, kurie šiuo metu turi didelį vidutiniųjų margųjų genių buveinės potencialą, reikalavimai dėl senų medžių kokybės ir skaičiaus) ir veiksmingumo laiko atžvilgiu yra tenkinami. Reikalingos struktūros bus paruoštos trumpuoju laikotarpiu. Miško plotai yra pakankamo dydžio, jungtis su esamomis paplitimo vietomis užtikrinta. Apskritai buveinės tinkamumas, palyginti su padėtimi prieš projekto įgyvendinimą, bus pagerintas.

Pareiškėjų argumentai

- 13 Pareiškėjai nesutinka su buveinės tinkamumu plotuose, kuriuose numatyta įgyvendinti priemonę, tiek kalbant apie esamų senų medžių skaičių, tiek apie būtinos negyvos medienos kiekį. Vis dėlto pirmiausia pareiškėjai nesutinka su argumentu, kad priemonė palikti senus medžius ir negyvą medieną bus veiksminga iškart. Remdamiesi moksline literatūra jie tvirtina, kad ši priemonė galėtų tapti veiksminga ne anksčiau kaip vidutinės trukmės laikotarpiu, per 5–10 metų, taigi tik praėjus daug laiko nuo kelio eksploatacijos pradžios.
- 14 Specialistas, kurį teismas pasitelkė pastarąjį kartą, preziumuoja, kad, jei įgyvendinant priemones bus laikomasi tam tikrų parametru, priemonės bus visiškai veiksmingos, t. y. bus išvengta paukščių rūšių trikdymo. Šis specialistas iš esmės remiasi per savo paties patirtį nustatytais vertėmis ir Vokietijos institucijų gairėmis, kuriose, jo teigimu, atsižvelgiama į pareiškėjų nurodytą literatūrą. Pareiškėjai nesutinka su šiuo argumentu ir tvirtina, kad šios gairės, parengtos kelio tiesimo klausimą nagrinėjančių institucijų užsakymu, tėra ekspertų nuomonės, ir nurodo kitokias ekspertų nuomones ir jų aiškinimą.
- 15 Atsakydamas į teismo klausimą specialistas pabrėžė, kad nėra tyrimų, kurie prieštarautų priemonių tinkamumui vidutiniams margiesiems geniams, ir nėra jokių nuorodų šios rūšies ekologijos srityje, dėl kurių priemonių veiksmingumas atrodytų neįtikinamas. Todėl, specialisto nuomone, nekyla jokių pakankamai pagrįstų abejonių šių priemonių veiksmingumu. Vis dėlto išsamios ir dalykiškai pagrįstos stebėsenos, kuri ne tik išsklaidytų bet kokias abejones, bet ir galėtų įrodyti priemonių veiksmingumą, dar nebuvo vykdyta. Į teismo klausimą, ar žinomas nors vienas patikimai dokumentuotas atvejis, kai planuojamomis

priemonėmis buvo išvengta vidutiniųjų margųjų genų trikdymo įgyvendinant projektą, specialistas atsakė, kad, nors intensyviai ieškojo ir keitėsi patirtimi su kolegomis, tokio aiškaus tyrimo neaptiko.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

- 16 Remdamasis savo ankstesne jurisprudencija, Teisingumo Teismas 2018 m. balandžio 12 d. Sprendime *People Over Wind ir kt.* (C-323/17, EU:C:2018:244), priimtame dėl teritorijų apsaugos pagal Direktyvą 92/43/EEB (Buveinių direktyva), konstatavo, kad šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad, siekiant nustatyti, ar vėliau būtina atlikti plano ar projekto poveikio atitinkamai teritorijai tinkamą vertinimą, išankstinio vertinimo etape nereikia atsižvelgti į priemones, kuriomis siekiama išvengti plano ar projekto kenksmingo poveikio šiai teritorijai arba jį sumažinti.
- 17 2018 m. balandžio 17 d. Sprendime *Komisija / Lenkija* (C-441/17, EU:C:2018:255, 262 ir 263 punktai) Teisingumo Teismas dėl vertinimo, ar taikomi Paukščių apsaugos direktyvos 5 straipsnyje nustatyti draudimai, konstatavo, kad pareiga apsaugoti egzistuoja dar prieš nustatant paukščių skaičiaus sumažėjimą arba dar prieš kylant konkrečiai grėsmei, kad saugoma rūšis išnyks, ir kad teiginiai dėl Paukščių apsaugos direktyvos 4 straipsnio 4 dalyje numatytos bendros paukščių apsaugos sistemos taikomi juo labiau, kiek tai susiję su Paukščių apsaugos direktyvos 5 straipsnio b ir d punktuose numatyta specialia apsauga.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo manymu, nėra jokio pagrindo teigti, kad Teisingumo Teismo motyvai dėl draudimo atsižvelgti į priemones, kuriomis siekiama išvengti žalos arba ją sumažinti, būtų taikytini rūšių apsaugos srityje. Atitinkamos teisės normos reikšmingai skiriasi tuo aspektu, kad teritorijų apsaugos srityje prieš suteikiant leidimą (Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antras sakiny) atliekamas poveikio teritorijai įvertinimas, kitaip tariant, įtraukiamas išankstinio vertinimo etapas (atsižvelgiant į būtinybę atlikti tokį poveikio teritorijai įvertinimą) (Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmas sakiny). Rūšių apsaugos srityje panašaus išankstinio vertinimo etapo nėra.
- 19 Jei Teisingumo Teismas numato išsamią analizę – taigi įtraukiant išvengimo ir mažinimo priemones – vertinimo etape, nėra pagrindo manyti, kad rūšių apsaugos srityje į tokias išvengimo ir mažinimo priemones negalima atsižvelgti vertinimo etape (t. y. vertinant, ar taikomas draudimas).
- 20 Europos Komisija savo 2021 m. Bendrijos svarbos gyvūnų rūšių griežtos apsaugos pagal Buveinių direktyvą gairėse (C[2021] 7301 *final*; (2-67)–(2-73) punktai) siūlo, kad priemonės, kuriomis garantuojama nuolatinė vietos ekologinė funkcija („NEF priemonės“), turėtų būti laikomos derančiomis su

Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktu. Tokiomis turėtų būti laikomos priemonės, kurių paskirtis – kuo labiau sumažinti ar net panaikinti veiklos neigiamą poveikį saugomų rūšių veisimosi (perėjimo) arba poilsio vietoms. NEF priemonės gali būti alternatyva, kai veikla gali daryti poveikį tik veisimosi (perėjimo) ar poilsio vietos dalims. Jeigu veisimosi (perėjimo) arba poilsio vietos dydis dėl NEF priemonių vis tiek išliks bent jau toks pat ir ji toliau bus tokios pat kokybės atitinkamai rūšiai, vietos funkcija, kokybė arba vientisumas nebus pažeisti.

- 21 Bylą nagrinėjantis teismas nežvelgia priežasties, kodėl šis principas neturėtų būti taikomas ir Paukščių apsaugos direktyvos 5 straipsnio d punkte nustatytam draudimui. Tai patvirtinantis argumentas yra ir šios nuostatos tekstas, pagal kurį draudžiamas tik toks trikdymas, kuris galėtų turėti reikšmės šios direktyvos tikslams. Kitokio pobūdžio trikdymas negali nulemti būtinybės taikyti išimtį pagal Paukščių apsaugos direktyvos 9 straipsnį.

Dėl antrojo prejudicinio klausimo

- 22 Dėl pritarimo planams ir programoms pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį pažymėtina, kad Teisingumo Teismas taiko kriterijų, pagal kurį reikalaujama, kad neturi kilti jokių pagrįstų mokslinių abejonų, kitaip tariant, mokslo požiūriu negali kilti jokių pagrįstų abejonų. Remiantis jurisprudencija, atitinkamame vertinime negali būti spragų; jame turi būti pateikti išsamūs, tikslūs ir galutiniai duomenys ir išvados, galintys išsklaidyti bet kokias pagrįstas mokslines abejones dėl numatytų darbų poveikio atitinkamai saugomai teritorijai (2023 m. birželio 15 d. Sprendimo *Eco Advocacy CLG*, C-721/21, EU:C:2023:477, 38 ir 39 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- 23 Jurisprudencijos dėl būtino priemonių, kuriomis siekiama išvengti žalos arba ją sumažinti, kvalifikavimo siekiant išlaikyti nuolatinę ekologinę funkciją saugant rūšis, kiek matyti, nėra suformuota.
- 24 Pirmiau nurodytose Komisijos gairėse nustatyta, kad ekologinės funkcijos, susijusios su tokiais atitinkamoms rūšims skirtomis priemonėmis, išlaikymas arba pagerinimas, žinoma, turi būti „aiškiai įrodytas“. Tokios priemonės gali būti naudojamos tik tais atvejais, kai yra nustatyta leidimo išdavimo arba planavimo tvarka, pagrįsta oficialiomis procedūromis, ir kai kompetentingos institucijos gali įvertinti, ar priemonės, kurių imtasi veisimosi (perėjimo) arba poilsio vietos funkcijai išsaugoti, yra pakankamos. Tam, kad būtų laikomasi Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkto, būtinas aukštas užtikrinamumas, kad priemonės padės išvengti bet kokio pažeidimo arba sunaikinimo, laipsnis, be to, priemonės turi būti nustatytos laiku ir būti tinkamos formos.
- 25 Pagal šį Komisijos gairėse pateiktą pasiūlymą, sprendžiant iš jo formuluotės, atitinkamų priemonių veiksmingumą būtų galima vertinti remiantis institucijų ar teismo apklaustų ekspertų (specialistų) vertinimais.

- 26 Vis dėlto jei būtų taikomas Teisingumo Teismo nustatytas kriterijus dėl išvengimo ir mažinimo priemonių pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį (žr. 2023 m. birželio 15 d. Sprendimo *Eco Advocacy CLG*, C-721/21, EU:C:2023:477, 38 ir 39 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją), padėtis atrodytų visai kitaip.
- 27 Pirmiausia, teismo manymu, nėra priežasties, kodėl šis Teisingumo Teismo nustatytas reikalavimas neturėtų būti taikomas ir NEF priemonėms rūšių apsaugos srityje. Tiek teritorijų, tiek rūšių apsauga reguliuojama tose pačiose direktyvose, abiem atvejais kalbama apie galimas, siaurai aiškintinas išimtis griežtoje apsaugos sistemoje.
- 28 Iš formuluočių, kurias vartoja Teisingumo Teismas siedamas su šiuo reikalavimu, matyti, kad vien ekspertų vertinimų nepakanka tam, kad būtų išvengiama draudimo. Priešingai, atrodo, reikalinga dar ir tai, kad priemonės sėkmingumo perspektyvos, remiantis jos praktiniu taikymu, būtų taip išsamiai mokslškai dokumentuotos, kad negalėtų kilti jokių pagrįstų abejonių jos veiksmingumu. Šiuo požiūriu kriterijus „jokių pagrįstų mokslinių abejonių“, atrodo, panėšėja į Direktyvos 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų 3 straipsnio 10 punkte nustatytą „geriausių prieinamų gamybos būdų“ reikalavimą, pagal kurį šie gamybos būdai turi būti „prieinami“, t. y. jų veiksmingumas turi būti išbandytas ir įrodytas, o tai užtikrinama atliekant šios direktyvos 13 straipsnyje nustatytą procedūrą, per kurią parengiamos GPGB išvados.
- 29 Šioje byloje vertintinu atveju tai reikštų, kad siūlomos priemonės, kiek tai susiję su vidutiniaisiais margaisiais geniais, negalėtų būti pripažintos „NEF priemonėmis“, nes nėra jokių mokslinių jų veiksmingumo dokumentų.

DARBINIS